

SECTIO III.

DE

PRÆSCRIPTIONE
ACTIONUM.
INGRESSUS.

*Præscri-
ptio actio-
nis pri-
mum at-
tendenda.*

*Exceptio
præscr. an-
te L. C.
opponi
potest.
Judex
hanc ex
offic. sup-
plere de-
bet.*

Prima in judiciis cautio esse debet, tam Advocati, quam Judicis, ut videat, an actioni in judicium deducendæ jam tum præscriptum sit, vel non: Frustra enim cum eo litem suscipio, quem exceptione præscriptionis a judicio repellere possum; quippe qui tempore liberatus est, comparatur ei, qui satisfecit per *l. 45. in f. ff. de Administrat. tutelæ.* hinc licitum est, hanc exceptionem præscriptionis etiam ante litem contestatam, in ipso limine judicii opponere: Quamvis enim in *cap. I. de litis contest. in 6.* non recenseatur, communi tamen Dd. calculo tribus enumeratis, hæc quarta exceptio præscriptionis additur, Zanger. *de Exceptionibus Part. 3. cap. 10. n. 2.* Imo Judicem hanc exceptionem a partibus omissam ex officio supplere debere, si ex actis appareat, Practici ad unum omnes assorunt, Klock. *Vol. 1. Conf. 37. n. 349.* Carpzov. *Part. 1. Constitut. 25. Def. 1. Zanger. P. 3. cap. 26. n. 20.* quæ tamen sententia hodie dubia est, cum judici ex actis, an alter in mala fide fuerit, constare non possit, vid. Brunn. *in Process. c. 16. n. 19.* ut hinc, si caute judex tali casu sententiam concipere velit, hoc modo ipsi sit pronunciandum: *Dasß Beklagter wegen der bereits erfüllten Verjährung von angestellter Klage zu absolviren; es könnte denn Kläger / daß Beklagter vor Ablauf der 30. Jahren gebührend gemahnet / oder sonst in mala fide gewesen / wie recht beweisen.* Cum itaque adeo necessaria sit hæc materia, ea vero sparsim in jure nostro proposita, nec a Dd. distincte in uno loco tractata, revocabimus eam ad certa axiomata, & primo quidem de Actionibus *Juris Civilis*, post de illis, quæ ex *Jure prætorio* oriuntur, præmissis generalibus requisitis, agemus.

MEM-

MEMBRUM I.

*De Requisitis ad Præscriptionem
actionum necessariis.*

AXIOMA. I.

Quæcunque actio non est nata, illi non poterit
præscribi.

RATIO: Quia omnis præscriptio introducta est in pœnam
negligentis actoris, jus suum in iudicio non persequentis; ^{1.} *Actio na-*
jam vero ubi actio nondum competit, nulla culpa ei imputari *ta esse de-*
potest, ut hinc obtineat vulgata regula: Non valenti agere, *bet.*
nulla currit præscriptio per *L. fin. §. 2. C. de Anna! Except.*

Exemplum: Spectat huc solenne illud exemplum de actione ^{2.}
pignoratitia, seu jure luendi pignoris; huic enim non soluto *De actio-*
debito, nullo tempore, ne quidem 1000. annis præscribitur, *ne pigno-*
Berlich. P. 2. concl. 3. ubi n. 26. multos Dd. citat, nascitur enim hæc *ratitia.*
actio demum soluto debito l. 9. §. 3. ff. de pignorat. action. Ergo
antea non præscribitur, sed postquam solutum debitum, si tunc
non repetatur pignus, quia jam nata est actio, præscribitur ordi-
nario tempore, scil. 30. annis, vid. Brunnem. ad Wesenb. quest.
ult. de pignorat. actione. E contrario Juri reluendi rem sub con-
tractu retrovenditionis venditam, præscribi potest, cum illa
actio mox nascatur. Zoel. ad ff. de Contr. Emt. sub tit. de retractu,
num. 29. & seqq. Declarationis loco sequentia axiomata sunt
observanda.

AXIOMA II.

Quoties Actio quidem nata, sed ejus executio
adhuc impedita, toties præscribitur, nisi a
tempore cessantis impedimenti.

RATIO: Quia non est in mora, qui justo impedimento de-
tentus l. 53. ff. de re judic. & hinc nec negligentia imputari
potest ei. conf. Ratio axiom. preced.

Exempla:

*Actore
impedito
non currit
præscri-
ptio.*

^{1.}

- Exempla:* Exemplum primum est in filiofamilias, cujus bona materna a patre alienata; huic non currit præscriptio, nisi postquam patria potestate dimissus *l. 1. in fin. C. de Annal. Except. Auth. Nisi tricennalis. C. de bonis maternis.* Secundum est in Uxor. uxore, cujus bona dotalia alienata erant a marito, cui itidem præscriptio non currit, nisi post mortem mariti, *L. 30. §. Omnis autem. C. de Jur. dot. l. 7. §. 4. C. de præscript. 30. ann.* quia tum demum dotis exactionem habet *l. 43. §. 1. v. plane ff. de Jure dotium.*
4. Tertium exemplum est, si feudum alienatum in præjudicium Agnatus. agnatorum, ubi juri revocandi feudum non præscribitur, nisi a tempore delatæ successionis. *Struv. Synt. Jur. feud. c. 13. aphor. 16. num. 1. in fin.* Quartum occurrit in rebus fideicommissis & alienatis, ubi vivente alienatore non præscribitur, *Zoel. ad ff. de Scto Trebelliano. num. 55.* quod & in aliis rebus alienari prohibitis procedit, ut vivente alienatore non præscribantur, sed a morte istius præscriptio currere incipiat *l. 2. de Usucap. pro em.*
6. Quintum est in impedimento belli, quo durante non currit præscriptio; quod Jure communi restringi solet ad casum justitii, seu si jus omnino non dictum, vid. *Struv. ad tit. de Usucap. th. 26.* In *Recess. Imp. tamen de An. 1654. §. 127.* simpliciter tempus belli detrahere permissum, & idem hoc de tempore pestis asserendum.
8. Carpz. *part. 2. dec. 116. num. 11.* Sextum exemplum esse potest in De atate. impedimento ætatis, pupillo enim & minori non currit præscriptio *l. fin. C. in quibus causis restit. non est necess.* Declarationis ulterioris, vel potius ampliacionis loco observari poterit, quod nihil intersit, an impedimentum actionis sit ex lege, an ex facto vel conventionione: unde oritur

AXIOMA III.

Conventio impedit cursum præscripti.

Quoties conventionione contrahentium executio obligationis est suspensa in certum tempus vel eventum, toties non currit præscriptio, nisi post tempus conventum.

1. Ratio: Quia interim pactum agenti obstat, quo minus valide actio-

actionem in iudicium deducere possit, unde lapso demum tempore incipit esse negligens, quia tunc non amplius impeditur agere §. 1. de Except.

Exemplum I. Sic non currit præscriptio a dato obligationis, sed a tempore destinatæ solutionis Carpz. P. 2. Const. 1. def. 6. *Exemplum II.* Sic ubi sub die seu conditione facienda solutio, ibi ante te conditionis existentiam, vel diei lapsum non incipit currere præscriptio. l. 7. §. 4. C. de præscr. 30. annor. *Exemplum III.* est in pacto retrovenditionis, hoc si simpliciter adjectum 30. annis expirat. Quod si vero certum tempus additum, ut v. g. post 20. annos reluere liceat, non, nisi hoc spatio elapso, incipit currere præscriptio 30. annorum, & sic 50. anni hoc casu patent reluitioni, Carpz. P. 2. Const. 1. def. 9. Pro ampliacione hujus axiomatis observandum est axioma sequens.

AXIOMA IV.

Quoties ex una obligatione diversi temporis præstationes oriuntur, toties una præscriptio non sufficit, sed singulis præstationibus præscribendum, ita ut ab unoquoque solutionis termino præscriptio computetur.

Ratio: Quia hic in effectu tot sunt actiones, quot sunt præstationes; non enim ab eo, qui ad diversi temporis præstationes obligatus est, una vice omnium terminorum præstationes exigere possum, sed expectandus cujusvis termini lapsus, cujus enim præstationis dies non venit, illius nec antea petitio est, & sic nec præscriptio: vid. Rationem in Axiomate primo, ut hinc non ab exordio talis obligationis, sed ab initio cujusvis anni vel mensis computatio præscriptionis instituenda per l. 7. §. 6. C. de Præscript. 30. ann.

Exemplum est in legato annuo, si testator singulis annis 100. solvere jusserit, legatarius vero per 36. annos nihil petierit, tunc non potest ipsi opponi præscriptio quoad integrum legatum, seu annuo. annos omnes præteritos & futuros, sed tantum quoad illos, qui

2.

Ex-Currit a

die solut.

3. vel con-

ditionis.

4. aut

diei.

5.

1.

Debitum

in diver-

sis termi-

nis quo-

modo præ-

scriba-

tur?

1.

2.

De legato

annuo.

trigesimum excedunt; ut hinc legatum sex annorum petere non possit, ex reliquis vero annis ipsi adhuc salva petitio, quia ab eorum lapsu, 30. anni nondum completi; multo magis in futurum salva est actio, quia futurorum annorum nulla interim fuit petitio.

3.
Idem in
debito
annuo.

4.

5.

6.
Quid in
Saxonia?

7.

Except. in
usuris.

8.

Ampliatio: Procedit axioma non tantum, si præstationes illæ diversi temporis ex testamento orientur, sed etiam si ex contractu; propter clarum textum in *l. fin. C. de præscript. 30. annor.* ubi dicitur, in *promissionibus, legatis & aliis obligationibus.* Quamvis enim in legato annuo dies non cedat, nisi a lapsu cujusvis anni, ut hinc tot legata sint, quot anni, quod secus est in contractibus, ubi dies mox cedit, & obligatio in heredem transit, & illæ præstationes ex una, non autem multiplici obligatione debeantur *L. 16. §. 1. ff. de V. O.* Attamen cum & in contractibus præscriptio non currat, nisi ab eo tempore, quo dies venit, antea enim actio sub pœna plus petitionis institui nequit *§. 33. L. de action.* nulla hic differentia inter contractus & ultimas voluntates, quantum ad præscriptionem, constituenda, Berlich. *part. 2. concl. 4.* ubi dissentientes allegat Doctores, & ad eorum argumenta respondet. In Saxonia tamen Electorali *per Constit. Augusti part. 2. Const. 2.* receptum, ut indistincte annuæ præstationes, sive ex contractu, sive ex testamento debeantur, una præscriptione tolerantur, quamvis hoc restringat Carpozov. *Part. 2. Const. 2. Def. 1.* ut in ejusmodi præstationibus procedat, quæ per modum accessionis vel usurarum, non quæ principaliter debentur, ut si annuæ præstationes ex pacto de retrovendendo petantur, Berlich. *diff. conclus. 4. n. 22.*

Limitatio: Non procedit axioma in præscriptione usurarum, hæ enim, cum nec principaliter, nec perpetuo debeantur, sed accessorie saltem; quamdiu fors salva est, non poterunt illæ præscripta sorte amplius peti, per *l. 26. C. de usur.* Nec obest *l. 8. §. fin. C. de præscript. 30. annor.* ubi dicitur, quod præscriptio ibi incipere debeat, ubi usuras minime persolvit, hoc enim de præscriptione fortis inchoandæ intelligendum, nam quamdiu quis usuras solvit, fortis præscriptionem allegare nequit.

AXIOMA V.

Quamdiu alter vel verbis vel factis testatur, se esse *Debitor,*
 meum debitorem, vel se esse mihi obligatum, *qui se ta-*
 tamdiu nulla currit præscriptio. *lem fate-*
tur, non

Ratio: Quia etiam in præscriptione actionum aliqua quasi pos-*præscri-*
 sessio ratione præscribentis necessaria, ut sc. vel credat, vel *bit.*
 dicat, vel alias facto statuatur, se non debere; unde, quamdiu fate- *1.*
 tur, se mihi esse obligatum, tamdiu non habet animum me ex-
 cludendi ab actione, & hinc tamdiu non currit præscriptio.

Exemplum I. Sic huc spectat, quod quis, quamdiu usuras *2.*
 solvit, tamdiu sortem præscribere non possit, etiamsi debitorem *Ergo usû-*
 per 50. annos de sorte non interpellarit *l. 8. §. fin. Cod. de præscr. 30. ras sol-*
 annor. vid. axiom. præced. in fin. *vens non*

Exemplum II. Sic socii, utut per 50. annos in societate fue-*præscr.*
 rint, non tamen præscribitur actioni communi dividundo, cum *3. nec so-*
 ipso facto per communicationem lucri, alter alteri se ex societate *cius.*
 obligatum profiteatur. E contrario, si unus sociorum solus res
 possideat, nec per communicationem lucri, alterum amplius so-
 cium agnoscat, ita 30. annis illi actioni præscribitur *l. 1. §. 1. C. de*
Annal. Except. Joh. Franciscus Balbus tract. de Præscript. P. 4. part.
4. princip. quest. 10. num. 7. Ut taceam, has actiones re vera *4.*
 nasci, quando non amplius volumus esse socii vel cohere-
 des, ergo, quamdiu volumus esse socii, cum effectu non possunt
 intentari, & ita hæc exempla reduci possent ad axioma primum.

AXIOMA VI.

Quoties in præscribente deficit bona fides, toties *Bona fides*
 locum non habet præscriptio. *exigitur.*

Ratio consistit in *C. fin. X. de præscript.* quod in omni præscri- *1.*
 ptione & sic etiam actionum, requirit bonam fidem. Et *2.*
 quamvis Jus Romanum in actionibus præscribendis solum tem-
 poris lapsum, & interea admissam negligentiam attendat, bo-
 nam fidem vero nullibi exigat, quod etiam non pauci Dd. ad-
 huc hodie in præscriptionibus actionum obtinere volunt, se-

- quentes Bartolum in l. 4. §. 27. n. 2. ff. de usucap. Zanger. P. 3. c. 10. num. 107. Rauchbar. P. 2. Qu. 38. num. 23. Carleval. de Judic. tit. 3. disput. 4. n. 2. Verum postquam semel in Praxi recepta est generalis decisio juris Canonici, in omni præscriptione bonam fidem exigentis, per d. c. fin. non video rationem, quare illi, qui scit, se mihi debere, sed me tacente, imo forte ignorante, (nam Jure Civ. etiam contra ignorantes currit præscriptio) per 30. annos studio differt solutionem, adeo favendum, ut scienter pecuniam meam lucrari possit, quod non minus peccatum involvit, quam si ædes meas scienter per 10. annos usucapere vellet; Et quamvis hic urgeat Carleval. cit. l. eapropter malam fidem huic præscriptioni non obstare, quia nihil alienum acquiritur, sed negligenti tantum pœna dicitur, quod hucusque non egerit; respondeo, quamvis res mea in specie hic non adsit, adest tamen in genere; Æs enim non alienum, sed meum est, quod alius mihi debet l. 213. §. 1. ff. de V. S. Et ita in præscriptione actionum bonam fidem necessariam esse dicunt Balb. tract. de Præscr. p. 2. part. 3. princip. quest. 13. n. 4. Carpz. lib. 1. Resp. 33. n. 10. Balthasar. in Resol. Bavar. Tom. 9. Resol. 6. num. 6. Brunnem. ad l. 1. n. 12. C. de Præscript. 30. annor. Coler. ad cap. ult. n. 17. X. de præscr. quam sententiam quoque Facultas Jurid. Francofurtana in pronunciando sequitur, vid. Brunnem. Cent. 3. Dec. 13. Pari modo in Colleg. Jctorum Witteb. pronunciatur, uti aliquoties factum memini. Et hanc sententiam pietati & bonis moribus convenientiorem dicit Mev. P. 4. Dec. 233. n. 4.

5. *Exempla*: Ex hoc sequitur, debitorem ipsum etiam per
 40. vel 50. annos non interpellatum, non posse opponere mihi
 Debitor non præ-
 scribit.
 6. præscriptionem, cum sciat, se esse meum debitorem, & ita sit
 in mala fide. Quamvis autem Carpz. L. 1. Resp. 33. num. 12. vel-
 lit, bonam fidem hic non nimis rigore exigendam esse, sed ex
 lapsu 30. annorum eam esse præsumendam, attamen hoc non
 ulterius admittere possum, quam si de alieno facto quæstio sit;
 proprii enim facti ignorantia probabilis non est, cum nemo
 ignorare possit, se esse debitorem, præsertim si notabilis aliqua
 quan-

quantitas sit. Aliud exemplum est in conductore, qui propter
 malam fidem actioni locati nec 40. annis præscribere potest ^{7.} *Nec con-*
C. de Præscript. 30. annor. ibique Brunn. *in Comment.* Simile exem- *ductor.*
 plum est in Emphytevta, quamvis enim de eo asserant, quod si ^{8.} *Emph.*
 canonem denegaverit & Dominus emphyteuseos per 30. ann. ac-
 quieverit, præscriptione securus sit; attamen propter continuam
 malam fidem ipsi præscriptio prodesse non potest. Eadem rati-
 o est in præscriptione tam feudi, quam actionum feudalium.
 Quamvis enim Jus feudale nullibi mentionem faciat bonæ fidei, ^{9.}
 attamen quia in praxi hoc casu Jus Canonicum receptum, etiam *Vasallus.*
 in materia feudali, quantum ad præscriptionem, idem sequen-
 dum, Rosenth. *de Feudis cap. 6. concl. 77. n. 9.* Vultej. *de Feudis lib. 1.*
cap. 9. num. 14.

Limitatur : procedit axioma tantum in actione rei perfe- ^{10.}
 cutoria, non pœnali; hinc puto etiam post 30. annos condictio- *Fallit in*
 nem furtivam institui posse, cum rem persequatur; sed actio furti *pœna.*
 cum duplum, vel quadruplum, seu pœnam contineat, 30. annis
 exspirabit, criminalis vero furti accusatio 20. annis, Layman.
Theol. moral. lib. 3. tr. 11. cap. 8. n. 12. qui tamen male hoc ad alias
 actiones applicat.

Ratio diversitatis est, quia in eo proprie peccatum est, qui ^{11.}
 non restituit rem alteri debitam, cum ex alieno damno lucrum *Ratio.*
 captet, & hinc sciens se debere, præscribere nequeat; Ad pœ-
 nam vero nemo etiam in foro conscientie tenetur, antequam
 petita & judicata, Covarruv. *de Matrim. P. 2. C. 6. §. 8. n. 12.* Soto *de*
justitia & jure lib. 1. qv. 6. art. 6. Unde dicerem, quia in consci-
 entia nemo se ad pœnam offerre tenetur, ideoque tamdiu in bona
 fide est, donec conveniatur, ut hinc alter sibi imputare debeat,
 quod ad pœnam non egerit.

Declaratio : Verum urgeri hic posset, quod admissio hoc ^{12.}
 axiome, nunquam præscriptio actionis opponi valeat. Ipse *Heres de-*
 enim debitor præscribere nequit, quia semper est in mala fide; *bit. præf.*
 heres vero ejus pariter non poterit; utut enim hic forte ignarus
 debiti sit, in eadem tamen vitia defuncti succedit §. 7. *de Usucap.*

13. Dicendum ergo, si heres ignoret debitum, & post mortem debitoris intra 30. annos nulla fiat interpellatio, tunc ipsum propter bonam fidem præscriptione munitam esse. Nec obest scientia defuncti; hic enim diversa ratio, quam in præscriptione seu usucapione rerum; in hac enim res ipsa vel ejus possessio ad heredem pervenit, mediante qua etiam vitia possessionis translata *l. n. C. de acquir. possess.* in actionibus vero nulla possessio rei alienæ ad heredem devolvitur, ut hinc illa ficta malæ fidei devolutio, hoc casu hic locum habere non possit. Conf. Brunn. *Cent. 3. Dec. 13. n. 5.*

AXIOMA VII.

Mala fides inter-
rumpit.

Qua ratione quis constituitur in mala fide, ea ratione actionis præscriptio interrumpitur.

1.

Ratio consistit in axiome præcedenti, nec sufficit, si quis initio in bona fide fuerit, licet enim hoc jus Civile etiam in præscriptionibus rerum tantum requisiverit per *L. pen. ff. de usucap.* attamen & in hac sequimur jus Canonicum, quod toto tempore præscriptionis bonam fidem exigit, & hinc mala fides, quandoque supervenit ante præscriptam actionem, præscriptionem interrumpit.

2.
Interpel-
latio.

Exempla: Sic (1) Si debitor intra 30. annos de debito interpellatus sit, tunc non currit præscriptio, sed interrumpitur, cum sic notitiam crediti consequatur debitor, quam interpellationem etiam extrajudicalem sufficere in actionibus personalibus tradunt Rauchbar *part. 2. quest. 28. in fin. n. 30.* Struv. *Ex. 44. §. 28. in fin.* Ab hac sententia dissentit Carleval. *de Judic. tit. 3. disp. 4. n. 26.* qui nec productionem instrumenti executivi coram iudice sufficere dicit, nisi accesserit citatio. Sed resp. forte aliam rationem esse interpellati legitime debitoris, qui ex illa interpellatione scientiam consequitur sufficientem; Et oblatis libelli, de quo ante citationem vix constabit debitori. Quod si ergo aliunde constaret, interrupta foret præscriptio, pro qua sententia Dd. citat Carleval. *d. l. num. 25.* (2) Si creditor intra 30. annos novam

4.
Nova
cantio.

cautionem a debitore exigit, sic enim sibi vigilat, nec creditor ignorantiam allegare potest *l. 7. §. fin. C. de Præscript. 30. annor.*

Hering.

Hering. *de Fidejuss. cap. 25. n. 87.* (3) Multo magis interruptitur
 præscriptio per judicialem conventionem, omnis enim præscri-
 ptio, seu rerum, seu actionum, tollitur per citationem *L. 2. C. de tio judi-*
Annal. Exception. Carleval. de Judic. tom. 2. tit. 3. disp. 4. n. 22. in fin. cialis.
 brevioris tamen temporis sola libelli porrectione interrupti vo-
 lunt. *Struv. cit. l. 1. tb. 28. in fin.* quorum præcipue casus ille spectat,
 si libellus Principi oblatus, hic enim in annalibus actionibus e. gr. *8.*
 Injuriarum quanti minoris & redhibitoria, habet vim litis conte-
 stationis ad interruptendam præscriptionem & continuandam
 actionem, *L. 1. C. Quando libell. princip. obl.* (4) Spectat etiam huc *7.*
 casus, si usuræ intra 30. annos exactæ, etiamsi de sorte interim nul-
 la facta fuerit interpellatio *l. 8. §. fin. de præscript. 30. annor. Usura.*

MEMBRUM II.

De Præscriptione Actionum Civi-
lium, sive in rem, sive in personam.

AXIOMA I.

Quamdiu durat jus in re, tamdiu durat actio realis
 inde oriunda.

Actio in rem cum causa exspirat.

Ratio : Est enim jus in re mater actionis realis, & hinc qui
 actione in rem experiri vult, jus in re probet, necessum est;
 quo salvo, salva adhuc erit actio, eo vero per præscriptionem ex-
 cluso, etiam ipsa actio exspirat.

Exemplum I. Sic rei vindicatio tamdiu durat, quamdiu
 dominium, hoc vero in re immobili decennio inter præsentis *2.*
 & vicennio inter absentes, excluditur, in re mobili vero trien- *Rei vindicatio.*
 nio *§. 3. I. de Usucap.* Ergo & vindicatio rei immobilis decem vel
 viginti, rei mobilis vero tribus annis præscribitur *l. 7. in fin. C. de*
hered. petit. Imo quia Jure novo, si malæ fidei possessor rem al-
 teri in bona fide constituto vendat, non nisi 30. annis res illa *3.*
 usucapitur, per *Aut. malæ fid. C. de præscr. long. temp. Nov. 119. C. 1.*
 hinc

- hinc etiam rei vindicatio tali casu tamdiu durabit. Et ita intelligenda *L. 3. C. de præscript. 30. ann.* ubi & actio in rem 30. annis præscribi dicitur, si scil. possessor titulo & bona fide destituatur, quod male a Dd. generaliter accipitur. *Exemplum II.* Si res Ecclesiæ vindicanda, tunc si illa immobilis sit, vindicationi demum 40. annis præscribitur, quia antea a possessore usucapi, & Ecclesiæ dominium excludi non potest *Auth. quas action. C. de SS. Eccles.* vindicatio vero rei mobilis ecclesiasticæ triennio excluditur, quia tanto tempore usucapi potest *d. Auth. & nov. 131. c. 6.* quod si res sacra sit, quia illa plane non usucapitur, nisi, ut volunt, tempore immemoriali, ejus quoque vindicatio tamdiu durabit. *Exemplum III.* Res civitatis olim 100. demum annis præscribatur *L. 23. C. de SS. Eccles.* quod jure novo mutatum esse volunt in 40. annos *per Nov. 111.* Cum enim antea æquali jure gauderet civitas in præscriptione cum Ecclesia *d. l. 23. sc. centenaria*, quoad hanc vero hæc in quadragenariam mutata, tacite idem in civitate, tanquam minus privilegiata, factum esse volunt, confer. *Lofæus de Jure univers. p. 3. C. 17. n. 14. & seqq.* licet alii centenariam præscriptionem adhuc in civitate obtinere velint, vid. *Brunn. ad Auth. Quas actiones num. 6.* Supposita ergo priori sententia, rei vindicatio civitati competens, durabit 40. annos, quam sententiam ego verioremi puto; sed juxta posteriorem opinionem 100. annis subsisteret.
8. *Ampliatio I.* Procedit hoc non tantum in actione reali ex dominio oriunda, scil. rei vindicatione, sed etiam in actione pro servitute competente, sive ad illam asserendam, qualis est *Confessoria actio.*
9. *actio confessoria*, sive ad illam removendam, qualis est *negatoria*. Sicuti ergo servitus 10. vel 20. annis pro ratione absentia, vel presentia præscribitur, & quidem pari modo, ut res immobilis, per *L. 2. C. de Servit. & L. ult. in fin. C. de præsc. long. temp.* ita tamdiu durabit actio negatoria. E contrario sicut servitus amittitur decennio inter presentes, & 20. inter absentes *L. pen. C. de Servit.* eousque etiam durabit actio confessoria pro asserenda servitute. Quia vero in praxi invaluit hæc opinio, quod servitutes
11. *Quid hodie?*

4.
De re Ec-
cles.

6.
Res civi-
tatis.

8.
Confesso-
ria actio.

10.

11.

Quid ho-
die?

ruffi
qu
Di
neg
non
finc
pen. C.
fello
Practi
tis acc
citus
nem.
dend
bus a
tem, a
folor
go temp
amitto
bus offi
quiever
si tignu
tendi, r
L
fclper a
fervituti
num 20
venho
quadi
Franz
ria; h
& 20. a
rem bo

rufficæ, seu discontinuæ, immemoriali demum tempore acquirantur & præscribantur, Gail. lib. 2. observ. 66. n. 7. Mev. p. 9. Dec. 168. n. 9. Köppen decif. 37. num. 82. ex eo sequitur, actionem negatoriam contra servitutes eundi, agendi, venandi, pascendi, non excludi, nisi tempore immemoriali. Vice versa, quia indistincte longo tempore per non usum amittuntur servitutes, L. pen. C. de Servit. sequitur exinde, 10. annis præscribi actioni confessoria, etiamsi servitus sit discontinua. Sententia enim illa Practicorum de præscriptione immemoriali, concernit servitutis acquisitionem, non amissionem, & favore libertatis fundus citius liberatur a servitute, quam ut servitus inducatur. Brunnem. ad l. ult. de Serv. num. 12.

Limitatur hoc, quod de amissione servitutis, & ita excludenda actione confessoria dictum, modo in urbanis servitutibus ad præscribendam libertatem & sic ad excludendam servitutem, accedat prohibitio, vel aliud factum servituti contrarium, solo enim non usu hæ servitutes non amittuntur; Sic, utut longo tempore vi servitutis fenestras in pariete non habuero, non amitto tamen servitutem, nisi vicinus ædificium, quod luminibus officiat, extruxerit, & ego intra decennium ab eo tempore quieverim, & actionem confessoriam non moverim. Pariter, si tignum ædibus meis eximam, non amitto jus tigni immitendi, nisi tu foramen obturaveris l. 6. ff. de serv. præb. urb.

Lim. 2. Si usus servitutis non continuus mihi concessus, sed per alternos annos vel menses. Sic enim tempus amittendæ servitutis, & ita præscribendæ actionis confessoria, expirat demum 20. annis; l. 7. ff. quemadmodum Servit. amitt. Ulterius vero hoc tempus non duplicandum, etiamsi quovis triennio vel quadriennio demum servitute uti liceat. l. ult. C. de Servit. Franzk. ad tit. ff. quemadm. servit. amitt. num. 34.

Ampliatio 2. Procedit axioma quoque in actione hypothecaria; hypotheca enim tanquam jus reale 10. annis inter præsentem, & 20. annis inter absentes excluditur, si ea ad tertium possessionem bona fide & justo titulo pervenerit, l. 1. & 2. C. si adv. cred. thecar.

12.

13.

Servitus
urbana
quemodo
tollatur?

14.

15.

De servi-
tute per
alternos
annos.

16.

De actio-
ne hypo-
thecar.

17. Quod si titulum non habeat tertius, vel non fuerit in bona fide, præscriptio locum habere non potest. vid. *Mev. P. 4. Dec. 283.* licet jure Civili sine titulo præscribatur 30. annis, *Brunn. ad L. 7. pr. C. de præscript. 30. annorum.* Conf. *Merlin. de Pignor. lib. 5. qu. 21.*

18. *Quid si contrapossorem rei mobilis agatur?* Sed, quid si ob pignus in re mobili constitutum hypothecaria actione agatur, an reus, qui ex triennii possessione titulo & bona fide concurrente, dominium acquisivit, etiam hypothecariæ actioni præscripserit? Negativam communiter interpretibus probatam, sed affirmativam veriore esse fatetur *Bachov. tr. de Pignor. lib. 5. c. 3. n. 6.* A communi tamen sententia non audet recedere ob *l. 7. C. de pignor.* ubi usucapio pignoris conventionem non tollit, quam legem ad mobilia applicari fatetur *Brunn. ad d. l. in fin.* Non displicet communis sententia ob rationem, quod debitor, pignore semel in re constituto, alienatione sua jus creditoris deterius reddere nequeat. Sed quid si alienatio per debitorem non facta, sed ille forte rem alteri commodaverit, & commodatarii heres illam bona fide tertio venderit, qui, si per triennium possederit, sane dominus factus est, juxta *§. Inst. de Usucap.* quo colore vero creditor actione hypothecaria dominium semel quæsitum legitime intervertet? Si regesseris, rem transire cum onere; idem etiam in re immobili vendita verum est, & tamen decennio excluditur hypothecaria. *L. 1. C. si advers. credit. præscript.* Quapropter dicendum, hypothecariæ actioni contra tertium possessorem bonæ fidei decennium seu diuturnum tempus generaliter præfinitum esse, sive sit res mobilis sive immobilis, *d. l. 1. & L. fin. C. d. O. & A.* nam inter pignus & hypothecam, quantum ad actionem hypothecariam, nihil interest, *§. 7. Inst. de act.* Emptor autem, cui res hac ratione evincitur, actione emti contra venditorem experietur. Observandum autem hic, quod præscriptio actionis hypothecariæ non sit computanda ex die adeptæ possessionis a tertio, sed ex die constitutæ hypothecæ, quo pacto evenire potest, ut rei vindicatio quidem sit exclusa, non tamen hypothecaria actio. *l. 7. C. de*

21. *An quo tempore præscr.*

C. de pignor. v. gr. Titius anno 1676. omnia sua bona mihi obligavit pro debito millium thalerorum, inter hæc bona ejus fuit aliquando fundus Tusculanus, cujus possessio jam anno 1667. ad Sempronium bona fide, Titio ignorante, pervenit; cum ergo Titius anno 1681. conventus, solvendo non esset, contra pignorum possessores, in specie vero contra Sempronium actionem hypothecariam moveo: Sempronius excipit, & opponit usucapionem jam anno 1677. completam, & ita sibi acquisitum esse dominium; Quæritur ergo, an ita simul actio hypothecaria sit exclusa? Et hoc negatur, quia cum mihi anno 1676. hypotheca generalis constitueretur, tunc fundus Tusculanus a Sempronio nondum erat usucaptus, ergo hypotheca illa generalis eundem fundum afficit, utut ergo completo postea decennio dominium Titii exspiraverit, non tamen exspiravit mea hypotheca, quia ab ejus constitutione nondum lapsus est decennium Brunnem. *ad l. 1. C. si advers. cred. num. 3.* Quod si vero ipse debitor possideat hypothecam, hic duplici vinculo creditori obstrictus est, (1.) actione personali, propter ipsum debitum, quæ actio durat 30. annos & (2.) actione reali, propter possessam hypothecam, quæ durat 10. annis, quibus temporibus computatis, oritur exinde tempus 40. annorum, quibus tali hypothecario actio præscribitur. *L. 7. §. 1. C. de præscript. 30. annor.*

Ampliatio 3. Procedit axioma etiam in actionibus illis, quæ ad modum realium instituuntur, seu in rem scriptis, quæ pariter longi temporis præscriptione excluduntur, v. g. actio quod metus causa *L. 3. C. de his, quæ vi met. caus.* suppositis tamen iterum requisitis ad usucapionem rei possessæ necessariis. Sed an non hoc etiam ad actiones noxales ob damnum, a servo vel quadrupede datum, extendendum, ita ut possessor triennii lapsu securus sit? Non putò, quia hic noxa caput sequitur, *§. 5. Inst. de noxal. act.* Ergo cum res ipsa affecta sit, cessabit usucapio. Si regesseris, etiam in fundo per vim metumve oblato idem obtinere, cum vis rem immobilem æque eximat usucapioni, quam furtum rem mobilem. *§. 2. fin. Inst. de usucap.* & tamen hic locum

act. hyp. computanda?

22. Quæ actione debitor creditori tenetur?

23. De act. in rem scr.

24. De action. noxalibus.

longi temporis præscriptioni esse, respondit Imperator *in l. 3. ff. d. 1.* Respondeo, de vi compulsiva ibi quætionem esse, non de ablativa, illa enim sola metui comparatur.

25.
*De act.
mixt.*

Declaratio: (1.) Procedit axioma in actionibus mere realibus, non quæ simul sunt personales, seu mixtæ, qualis est petitio hereditatis. Mixtæ enim actiones ad modum personalium præscribuntur 30. annis *l. 7. C. de hered. petit.* de quibus infra speciali axioma.

26.
*Usucapio-
nis requi-
sita adesse
debet.*

(2.) Procedit axioma, modo in præscribente legitima usucapionis requisita adsint. Nam, ubi vitium in usucapione est, ibi non exclusum est jus in rem, & inde competens actio realis; Ex quo sequitur, si res mobilis furtiva sit, nec triennio, nec vicennio ejus vindicationi præscribi, ob vitium reale, quod usucapionem impedit. §. *Furtive 2. l. de Usuc.* tricennaria tamen præscriptio sufficeret, quamvis rei furtivæ dominium non tribuat. Simili ratione, si res immobilis violenter occupata, hoc vitium violentiæ rem pariter afficit, sicut vitium furti, & eapropter eam semper vindicare potest prior dominus, sine ulla distinctione, an præsens possessor vel bona vel mala fide possideat. *l. 8. §. 2. C. de præscript. 30. annor.* Hæc tamen ita obtinent, nisi vitium furti vel violentiæ purgatum fuerit per reditum rei ad priorem dominum. §. 3. *Inst. de Usucap.* Quod si vero ipse dominus surripuerit, utpote si debitor creditori pignus auferat, res redire debet ad eum, cui per furtum vel violentiam ablata, sc. ad creditorem. *l. 4. §. 6. 12. & 21. ff. de usucap.* (3.) Non procedit axioma hoc in Saxonia, ibi enim res mobiles anno, immobiles 30. annis, anno & die præscribuntur, & hinc etiam actio realis apud ipsos tamdiu duret, necessum est. *Carpz. P. 2. C. 2. D. 3.* reliquæ vero vel longioris vel brevioris temporis præscriptiones jure civili introductæ, etiam jure Saxonico obtinent. *Carpzov. l. 1. Resp. 35. n. 12.*

*Præscript.
act. civi-
lium ex
convent.*

seqq.

AXIOMA II.

Quæcunque actio civilis est ex conventionem, illa præscribitur 30. annis.

1.

Ratio: Quia actio ex contractu seu conventionem personam afficit,

ficat, personalibus vero actionibus terminum præscriptum voluit Imperator, quod sc. lapsu 30. annorum expirare debeant. *L. 3. C. de præscript. 30. ann.*

Exempla: Sic conditio certi, indebiti, & reliquæ conditiones omnes, cum personales sint, durant 30. annis, pariter actio mandati, depositi, commodati, tam directæ, quam contrariæ, item actio empti venditi, locati conducti, pro socio, ex stipulatu, emphytevticaria, &c. 30. demum annis expirant; idem de actionibus ex contractibus innominatis, quorsum spectat actio præscriptis verbis, pariterque de actionibus ex quasi contractibus, dicendum, qualis est actio negotiorum gestor. actio tutelæ, actio ex testamento pro consequendo legato, quorsum etiam spectat actio ex iudicato, nam & huic 30. annis præscribitur, adeo, ut si tamdiu quis tacuerit, postea sententiæ executionem petere non possit. Ant. Faber. in *Cod. l. 7. tit. 13. def. 12.*

Declaratio: Dixi ex conventionione, ut includerem simulationes ex pactis legitimis resultantes, quæ conditiones ex lege dicuntur, per *l. un. ff. de condict. ex lege.* Et hinc actio ad rem donatam consequendam, seu conditio ex *l. 35. C. de donat.* triginta annos durabit; pariter & actio pro consequenda dote promissa, 30. annos durat, sicut & actio pro dote restituenda post solutum matrimonium. *L. 30. in fin. C. de jure dotium.* Balb. de *Præscript. p. 2. part. 2. princ. qu. 1. n. 2.* similiter hodierna actio ex nudo pacto, sive eam conditionem ex moribus, sive ex canone dicas, 30. annis excluditur, sicut & reliquæ actiones novæ omnes, quæ per statuta locorum introductæ. Actiones enim novæ per statuta Principum introductæ, non ad jus prætorium, sed civile pertinent. v. Brunnem. *Exercit. 17. tb. 14. §. 1.*

Limitatio (I.) Fallit axioma in actionibus personalibus ad promissam servitutem consequendam competentibus, hæ enim sive ex contractu, sive ex testamento competant, lapsu 10. annorum inter præsentem, & 20. inter absentes, pariter excluduntur, sicut actiones reales, quod de usufructu asseritur in *L. pen. C. de servitutu- usufr.* idem ad servitutes reales extenditur in *l. 13. C. de Servitut. tem con-*

2.

3.

De condi-
tionibus
ex lege.

4.

De actio-
nibus per-
sonalibus
ad pro-
missam

quod favore libertatis ita receptum esse testatur Brunn. *ad l. pen. C. de usufr. n. 7. seq.* Dissentit Balbus *p. 3. part. 4. princ. q. 5. n. 3.* ubi 30. annos ad excludendam hanc actionem requirit. Alii distinguunt inter servitutem formatam & formandam, in hac 30. in illa vero 10. annos requirunt; verum in formata vel constituta jam realiter servitute, de actione personali jam amplius quaestio incidere non potest, ut hinc illa distinctio hic male applicetur,

6. (2.) Fallit axioma in actionibus personalibus Ecclesiae competentibus; in his enim non alia quam 40. annorum praescriptio obtinet. *Auth. Quas actiones C. de SS. Eccles.* quae praescriptio tam in actionibus personalibus, quam realibus procedit. (3.) Fallit in actionibus personalibus civitati competentibus, ubi pariter spatium 40. annorum exigitur, licet aliquid ad hoc centum annos in

7. *De action. personali- bus Eccle- siae compe- tent.* civitate exigant. vid. *sup. Memb. 2. Axiom. 1. Exempl. 3.* Fallit (4.) *De action. personali- bus civi- tati com- petent.* in omnibus aliis privilegiatis actionibus, illae enim qualescunque sint, si ordinario illorum 30. annorum spatio non excluduntur, 40. annis expirabunt, per *l. 4. C. de praescript. 30. annor.* Et hinc etiam actiones fisco competentes 40. annis praescribuntur.

8. *De action. privilegi- atis.* *Ampliatio.* Procedit axioma non tantum in actionibus ad contractus implementum facientibus, sed etiam, quae tendunt ad contractus impugnationem vel rescissionem, hinc omnia remedia juris civilis rescissoria, (aliud in remediis praetoriis, quae anno utili, vel quadriennio expirant) durant 30. annis.

9. *De reme- diis juris civilis re- scissoriis.* *Exempl.* Si ex *L. C. de resc. vendit.* si quis ob laesionem enormem contractum rescindere velit, ad 30. annos usque hoc facere potest. Brunn. *d. l. 2. in fin.* Sic quoque, qui contractum vel testamentum nullitatis convincere vult, 30. annis hoc ipsi licebit. Pariter sententiae nullitas per 30. annos in iudicium deduci potest, licet hoc per *Recess. Imp. de anno 1654. §. Undem* auct. nummehro / ad nullitatem insanabilem restrictum. Nam alias remedium nullitatis una cum appellatione intra decennium interponenda. Brunnem. in *Proc. civ. c. 28. n. 108. & seqq.*

11. *Limitatur* haec ampliatio. Nisi actus aliquis tanquam in-
12. officiosus, seu legitimam laedens, impugnetur, ubi quinquennii pra-

præscriptio obtinet, cum hoc tempus sufficere creditum sit, ad factum patris, tanquam pietati adversum, impugnandum. Hinc querela inofficiosi testamenti quinquennio expirat *l. 8. §. fin. ff. de inoffic. testament.* computandum tamen tempus ab adita hereditate *l. 36. §. 2. C. eod.* Quia antea constare non potest, an effectum habeat exhereditatio. Pariter querela inofficiosa donationis quinquennio expirat, computato tempore a morte patris, quia tunc demum constare potest, an filius per donationem in legitima læsus *L. 1. C. de inoff. donat.* Simili modo querela inofficiosa dotis quinquennio excluditur, cum hæc ad exemplum inofficiosi testamenti instituat, *L. un. C. de inoff. dot.* Huc spectat etiam quinquennii præscriptio propter apertum occisi testamentum contra Scutum Syllanianum *L. 13. ff. ad SC. Syllan.*

AXIOMA III.

Quoties actio partim ex jure reali, partim ex personali oritur, & ita mixta est, toties actio præscribitur 30. annis.

Ratio: Mixtæ enim ex specie potentiori æstimari solent; cum ergo jus personale, ex conventionione oriundum 30. annos duret, etiam mixtæ actiones propter jus personale, quod ipsis inest, eousque extendendæ.

Exempla: Sic petitio hereditatis, cum mixta actio sit, 30. demum annis expirat *L. 7. C. de hered. petit.* pariter actio familia herciscundæ, communi dividundo, & finium regundorum, hos præscriptionis terminos agnoscit. Dantur etiam actiones ex rei persecutoriis & pœnalibus mixtæ, quo casu, quando rem persequor, sine dubio 30. annis durant: Si vero pœnam persequar, tunc illa pœna est vel civilis, & sic durabit 30. annis, juxta axioma sequens; aut est criminalis, & durabit 20. annis, juxta axioma 5. aut est prætoria, & sic regulariter anno expirat. vid. infra *Membr. 3. axiom. 3.*

AXIOMA IV.

Quoties ex delicto agitur civiliter, toties five præscribitur rem

De quere-
la inoff.
test.13.
De quere-
la inoff.
don.14.
De quere-
la inoff.
dotis.Præscri-
ptio actio-
num mix-
tarum.

1.

2.

Præscri-

rem

actio
num ex
delicto.

rem persequar, sive poenam, actio durat 30. annis.

1. **R**atio: Quia etiam quæ ex delictis oriuntur actiones sunt personales, jam vero qualiscunque actio personalis civilis durat 30. annos *l. 3. C. de præscript. 30. annor.*

2. *Exempla:* Sic actio furti in duplum, ut ut meram poenam contineat, 30. annos durat *l. 3. C. de præscr. 30. an.* ut & actio legis Aquiliæ, cum sit civilis. Omnes enim actiones, quæ ex lege, SCto, vel Principum constitutionibus proficiuntur, perpetuæ sunt *pr. I. de perpet. & temporal. act.* Sic actio arborum furtim caesarum perpetuâ est ex *Lege XII. Tabular. l. 1. pr. ff. de tign. juncto.* & totidem annis durabit, quod in omnibus aliis quoque delictis verum est, quorum poena est ex *LL. XII. Tabular.* & ex *LL. civilibus*, aliud enim, ubi a Prætorè poena dictata, de quo in *Membr. 3.*

Ampl. Procedit etiam in quasi delictis Jure civ. vindicatis, unde actio de Syndicatu, vel si judex litem suam fecerit, durat 30. annos. Aliud iterum, si quasi delictum a Prætorè vindicetur.

AXIOMA V.

Crimina
20. annis
expirant

Quoties ex delicto criminaliter ago, toties 20. annis expirat accusatio.

1. **R**atio: Quia tempus 20. annorum præscriptionibus criminalibus regulariter præfinitum *L. 12. C. ad L. Cornel. de fals.* quæ vero ratio interna sit, quod tanto tempore excludatur vindictio criminum, variant Dd. Plerique has adducunt, (1.) quod tanti temporis lapsu ad frugem reversus delinquens, antea non volens, sed impetu peccasse videatur. *Zœs. ad ff. tit. de accusat. n. 29.* (2.) Quia post 20. annorum lapsum amplius liquidæ probationes haberi non possunt, vel etiam media defensionis amplius superesse vix poterunt; ut hinc iniquum sit, post tantum tempus infami accusatione famam alicujus publice prostituere, & ita turbas in Republica excitare. (3.) Quia Deus ipse, dum per-

permisit crimen tamdiu manere occultum, delinquenti veniam censetur concessisse, non obstante, quod Deus simpliciter delinquentibus pœnas irrogari voluerit; Non enim hac ratione Principi ademit determinationem temporis, quo pœna infligi debeat, præsertim id exigente utilitate publica. vid. Conrad. Strauß. *Disput. de Præscript. delict. §. 33. & seq. quæ Argentorati habita an. 1667.*

Exempla: Sic, licet a fure usque ad triginta annos rem furtivam condicere, & actione furti duplum eousque ab ipso petere possim, laqueo tamen suspendi fur amplius post 20. annos non potest, in tantum, ut iudex sciens præscriptione delictum esse sublatum, & nihilominus mortis pœna aliquem afficiens, ipsemet iterum pœna mortis sit afficiendus, quia sic in dolo est, qui post completam præscriptionem aliquem pœna mortis afficit. Farinac. *Prax. Crimin. qu. 10. n. 2.* Carpz. *Pr. Crimin. qu. 141. n. 7.* Idem obtinet in omnibus aliis criminibus, nisi speciatim probentur excepta, & hinc etiam si propter injurias reales ex Lege Cornelia agam §. 8. *I. de injur. & l. 5. pr. ff. eod.* ad 20. annos patebit vindictio, licet alias actio injuriarum sit annalis. Idem juris est, si agam ex libello famoso, cujus vindicta LL. civilibus inducta *L. un. C. de famos. libell.* hinc pariter ad instar aliorum criminum 20. demum annis exspirabit actio.

Ampliatio I. Procedit axioma non tantum in processu accusatorio, ut sc. nemo post 20. annos de crimine accusari possit, sed idem quoque juris est in processu inquisitorio: Inquisitio enim nostris moribus successit loco accusationis, ut hinc æquali tempore præscribatur, Carpzov. *Pr. Crim. qu. 141. n. 18. & seqq.* (2) Procedit etiam in delictis occultis, quorum notitiam iudex nunquam habuit, currit enim vicennium a momento commissi delicti & non a tempore scientiæ iudicis. Carpzov. *d. qu. 141. n. 29.* (3) Procedit, etiamsi delinquens fateatur crimen, & præscriptionem non opponat, nihilominus, cum exceptio hæc juris sit, a iudice ex officio supplenda, Carpz. *d. l. n. 29. & seqq.* (4) Procedit etiam in terris Saxonis, quamvis enim ibi tricennaria

5.
Exem-
plum in
furto.6.
Injuria.7.
Procedit
etiam in
Inquisiti-
one.8.
In deli-
ctis occultis.9.
In reo
confesso.10.
In Saxo-
nia.

præscriptio adjecto anno & die recepta, in criminalibus tamen retenta præscriptio civilis 20. annorum, Heig. P. 1. *quæst.* 16. n. 50. & *seqq.* Carpzov. d. l. n. 12. (5) Procedit etiam in extraordinariis delictis criminaliter intentatis. Cujacius tamen ea refert ad delicta popularia, & sic annalia esse vult, propter *l. fin. ff. de popular. act. tract. de divers. tempor. præscripti. c. 28.*

12.
Limita-
tio.

Limitatio I. Fallit axioma in quibusdam delictis, quæ nullo tempore præscribuntur, qualia dari volunt propter textum in *L. 12. C. ad L. Cornel. de falsis*, ubi dicitur, *sicuti cætera fere crimina*, vid. Carpz. *Prax. Crim. qu. 141. n. 52.* Farinac. *qu. 10. n. 29.* Verum hoc Dd. restringunt ad illa crimina, quibus expresso jure brevius tempus statutum, quam vicennium. Recensebimus ergo exempla delictorum, quæ vicennio non præscribi volunt Dd. Referunt huc (1) *Crimen Apostasiæ*, de quo in *l. 4. C. de Apostat.* dicitur, quod hujus criminis indago nullis finita temporibus arceri debeat: Sed cum crimen continuatum sit, nulla propter continuationem in eo locum habere potest præscriptio, cum & in incestu & adulterio continuato idem obtineat; præscriptio enim delictorum continuatorum non currit, nisi a tempore cessantis delicti; unde si quis ab Apostasia ad religionem Christianam reversus fuerit, locus omnino erit ab eo tempore præscriptioni vicennariæ; sola enim reversio ad Christianismum apostatam a pœna non liberat. *l. 3. C. de Apost.* De cætero licet crimen Apostasiæ morte non tollatur, non tamen ad 20. annos inquisitio post mortem permiffa, sed tantum ad quinquennium *l. 2. C. d. t.*

14.
De parricid-
idio.

Referunt huc (2.) *crimen parricidii*, quia hujus criminis reos semper accusare licere dicitur in *l. 13. ff. ad S. C. t. Syllan. l. ult. ff. ad L. Pompej. de Parricid.* Sed ad hoc respondent Dd. particulam *semper* intelligi debere, non absolute, sed comparate, quatenus scil. opponitur quinquennio, quanto tempore S. C. t. Syllaniano propter apertum occisi testamentum præscribatur, semper ergo accusationem permiffam esse, quousque scilicet in reliquis criminibus hoc licet. Simili ratione qua in actionibus civili-

civilibus dicimus, quod Prætoria sint annales, civiles vero perpetuæ, hoc est, usque ad terminum 30. annorum, omnibus actionibus præfinitum, institui possint, confer. Zœl. *ad ff. tit. de accus. n. 30.* Verum quod parricidium attinet, non restringendum ita puto particulam *semper*, sed potius suæ generalitati relinquenda. Quamvis enim in *L. 13. ff. ad Sc. Syllan.* quinquennalis præscriptionis mentio fiat contra illum, qui aperuit testamentum ejus, qui a familia sua occisus dicitur, & postea parricidii accusatio semper permittatur, ut hoc intuitu adducta Dd. sententia tolerari possit; quia tamen in *L. fin. ad L. Pompej. de Parricid.* generaliter parricidii accusatio *semper* permittitur, non video, quare hoc ad vicennium restringendum, præsertim cum ipsa *L. 12. C. ad L. Cornel. de fals.* unde regulam de præscriptione vicennali formant, omnibus criminibus hunc terminum non constituat, ob verba *d. l. cætera fere.* Quapropter non tantum parricidium, sed & homicidium excipiendum puto a præscriptione vicennali; cum enim hujus criminis vindictam Deus ante Legem Moisaicam præscripserit, non est in arbitrio Legislatoris humani, quamdiu supplicium a Deo exactum locum habere debeat vel non: ut taceam, nec expressam legem ostendi posse, quæ homicidium post vicennium puniri vetet.

Referunt huc (3.) *crimen suppositi partus*, quod nulla temporis præscriptione excludi dicitur in *l. 19. §. 1. ff. ad L. Corn. de fals.* ubi quidem aliquid Dd. phrasin, *nulla temporis præscriptione excludi*, pariter opponunt brevioribus præscriptionibus, quæ sunt intra vicennium. Zœl. *d. l.* Verum cum reliqua falsi crimina etiam 20. annis præscribantur; hoc vero nulla temporis præscriptione tolli dicatur, longius spatium admittendum videtur. Referendum ergo crimen suppositi partus ad delicta non momentanea, sed continuatum effectum relinquenda; Nam quamdiu partus suppositus in aliena manet familia, tamdiu illi familiæ damnum infertur, & sic quasi continuatur crimen, in continuatis vero delictis non est locus præscriptioni, sicut de Apostasia antea diximus.

15.
Hoc non
præscribi
defendi-
tur.

16.
Sicut nec
homicidi-
um.

17.
De suppo-
sito partu.

18.

19.
De læsa
Majesta-
te.

Referunt huc quoque (4.) *Crimen læsæ majestatis*, quod, cum multa singularia habeat, nec ordinaria præscriptione idem extingui dicunt. Verum ubi jura tacent, ibi a singularibus abstinendum; nullibi vero hoc crimen exceptum reperitur, & inde idem vicennio præscribi, recte asserit Wissenbach. *ad ff. tit. ad L. Jul. Maj. thes. 14.* Non enim pœna læsæ Majestatis Divini, sed humani juris est, & hinc dispensationi, per consequens etiam præscriptioni obnoxia. Idem de reliquis criminibus dicendum, quæ nulla lege sunt excepta.

20.
Delicta
carnis
quinquen-
nio præ-
scrib.

Limitat. II. Fallit axioma in illis criminibus, ubi Lex expresse brevioris præscriptionis terminum præfinivit: Sic (1.) præscribuntur quinquennio omnia delicta carnis, quale est stuprum, adulterium, lenocinium *l. 29. §. 6. ff. ad L. Jul. de Adulter.* Et hinc adulter lapsa quinquennio puniri amplius non potest, *l. 28. C. eod.* quod jure Rom. procedit, sive simplex, sive duplicatum fuerit adulterium. Carpzov. *Prax. Crim. quest. 59. n. 20.*

21.

Nec admittenda eorum sententia, qui hanc quinquennii præscriptionem tantum de marito adultero intelligendam esse volunt, contra uxorem vero præscriptionem adulterii sex mensibus finire statuunt, Wissenb. *ad ff. V. 2. disp. 34. th. 24.* licet enim, si uxor adultera, maritus & pater uxoris 60. tantum dies utiles habeant, ut jure maritali vel paterno eam accusare possint. *l. 29. §. 5. d. tit.* quibus 60. diebus elapsis, extranei ad accusandum adulteram admittuntur, per 4. adhuc menses utiles, *l. 4. §. 1. ff. h. t.* intra quod tempus quidem etiam maritus adhuc potest accusare, sed jure extranei, hoc est, ut teneatur ad inscriptionem & pœnam calumniæ, *L. 6. C. ad L. Jul. de adult. & l. 30. §. 1. C. eod.*

22.

Ast hæc omnia obtinent tantum, si maritus propter adulterium divortium fecerit ab uxore, sic enim a tempore divortii currunt illi duo & illi quatuor menses; quod si vero maritus ignarus fuerit adulterii, & quinto demum anno resciverit, omnino usque ad quinquennium competet ipsi vindictio. *arg. l. 29. §. 5. & 6. ff. d. t.*

23.

Limitat. III. hæc assertio de delictis carnis (a) Si violentia

tia accesserit, quando enim per vim stuprum vel adulterium illatum, propter violentiam 20. annos durabit accusatio, per l. 29. §. fin. ff. ad L. Jul. de Adult. (b) Si incestus concurrat, cum adulterio, ubi iterum non quinquennio, sed vicennio tollitur accusatio. l. 39. §. 5. ff. d. t. Carpz. Prax. Crim. qu. 141. num. 49. (c) Idem dicendum de crimine Sodomitico, quod ob sui gravitatem, cum plane contra naturam commissum sit, quinquennio non tollitur. (d) Limitatur, si propter stuprum vel adulterium civiliter agatur, & vel stuprata dotem petat, vel maritus propter adulterium uxoris agat ad divortium & lucrandum dotem, hæc enim actio 30. annis durat, sicuti actiones civiles alia, Carpzov. Prax. Crim. qu. 141. n. 47. Pari modo deprecationem Ecclesiasticam etiam propter commissum adulterium quinquennio non exspirare dicunt, cum tendat ad satisfactionem Ecclesiæ pro dato scandalo. Brunn. Cent. 1. Dec. 82. (e) Limitatur jure Saxonico in adulterio duplicato, hujus enim vindicatio in Electoratu Saxonix etiam post quinquennium permissa ad 20. annos Carpzov. qu. 59. n. 21. Berlich. P. 4. conclus. 27. num. 123.

II. Quinquennio præscribitur crimini *Peculatus*, l. 7. ff. ad L. Jul. pecul. Scilicet si quis pecuniam sacram, vel religiosam, vel publicam auferat. l. 1. ff. d. tit. ut hinc sacrilegium jure Romano quinquennio præscribatur. Ant. Matthæi de Criminib. tit. 19. C. 4. quamvis hodie, ubi hoc crimen pariter sicut alia furta vindicatur, sine dubio viginti demum annis præscribatur. Cæterum hanc quinquennii præscriptionem ad omnem L. Juliam pertinere, quidam existimant ob generalitatem L. 29. §. 6. An omni ff. ad L. Jul. de Adult. ubi in fine hæc habentur verba; omnibus admittis ex L. Julia venientibus quinquennium esse præsitum, quo supposito & Legi Julix Majestatis, itemque de vi publica, privata, de annona, aliisque quinquennio præscriptum foret. Verum d. l. 29. §. 6. non universalem esse, sed ad L. Juliam, quatenus luxuriam coercet, tantum pertinere, contextus ostendit; ob quam causam stuprum per vim illatum quinquennio non præscribi in

Exceptio
in stupro
violento.

24.
Incestu.

25.
Sodomia.

26.
Si ad di-
vortium
agatur.

27.

28.
De adul-
terio du-
plic.

29.
De crimi-
ne pecula-
tus.

30.
An omni
L. Julia
quinquen-
nium ob-
stet?

d. l. 29. §. fin. dicitur, cum publicam vim commiserit: cui confesquens est, Legi Juliae de vi publica non nisi viginti annis praescribi, quinquennii autem praescriptionem ad solam L. Juliam de adulteriis, & ad L. Juliam peculatus pertinere. *L. 7. ff. ad L. Jul. pecul.*

31.
De vindicta criminis post mortem.

III. Quinquennii praescriptio obtinet, quoties post mortem adhuc criminis vindicatio permessa, arg. *l. 1. ff. Ne de stat. defunct. post quinquenn. querat.* Et hinc apostasiae crimen post mortem quinquennio exspirabit. *l. 2. C. de Apost.* Pariter in illis delictis, in quibus post mortem memoria damnari potest, id obtinet. vid. Brunn. *Process. Inquisit. c. ult. num. 18.* Ergo post lapsum quinquennium mortuus de crimine majestatis accusari non potest, de qua memoriae damnatione diximus in *Dissert. 8. de Jure Sensuum cap. 4.*

32.
De inquisitione mota.

Limit. III. Fallit axioma, si ante lapsum vicennii accusatio vel inquisitio jam fuerit mota, aut propter fugam delinquentis moveri non potuerit; priori enim casu interrupta est praescriptio; posteriori vero casu, uti non valenti agere nulla currit praescriptio, ita etiam non valenti accusare, vel inquirere. *Carpzov. Prax. Crim. qv. 141. num. 53. & seqq.* quamvis hoc casu tutius sit, ad minimum edictaliter citare fugientem.

MEMBRUM III.

De Actionibus Praetoriis.

Praetoriae persecutoriae sunt perpetuae.

1.

AXIOMA I.

ACTIONES Praetoriae, quae rem persequuntur, tamdiu durant, quamdiu civiles.

RATIO: Quia licet alias annalis tantum fuerit Praetoris jurisdictionis, noluit tamen rei persecutorias actiones anno terminari, cum absurdum aestimet Praetor, post annum res alienas detinentem, securum praestari. vid. *l. 35. pr. ff. de Obligat. & Act. l. 8. §. 7. ff. de precar.*

Decla-

Declaratio: Quando itaque in textibus dicitur, quod actio prætoria quædam etiam post annum detur, recurrendum est ad terminos civilibus actionibus præscriptos, quibus Prætor, si contrarium non expressit, se conformasse præsumitur. Non ergo simpliciter actio prætoria, quæ post annum datur, est tricennalis, sed inspiciendum, an actio in rem sit, an in personam: Si realis, 10. vel 20. annis durabit, ad modum actionum civilium realium vid. sup. *Membr. 2. Axiom. 1.* Si personalis ad 30. annos extenditur vid. *Memb. Axiom. 2.*

Exempla actionum realium Prætoriarum: Si actio Publiciana, cum ad exemplum rei vindicationis detur. *l. 35. §. Item publiciana. ff. de Obl. & act. 10. annis durabit, quia non ex conventionione, sed ex ficto dominio per fictam usucapionem quæsito nascitur. vid. §. 3. & 4. l. de usucap. cujus effectus se longius, quam veri domini, extendere non potest. Pariter actio Serviana post annum datur. l. 35. vers. Ille autem ff. de obl. & act. non tamen 30, sed 10. annis durabit, licet certo casu ad 40. annos ex dispositione Imperatoria extendatur l. 7. C. de Præscr. 30. annor. Conf. quæ diximus de actione hypothecaria, *Memb. 2. Ampliat. 2. Ax. 1.**

Exempla actionum Prætoriarum personalium: Sic 30. annis durat actio de constituta pecunia. *l. 1. C. de constit. pecun.* Pariter actio de peculio, quæ tamen hoc singulare habet, ut, quamdiu filius in potestate est, perpetua sit; post mortem vero vel emancipationem, annalis tantum est. *l. 1. §. 1. ff. quando de pecul. act. annal. est.* Annus autem hic utilis erit, computandus non præcise a tempore mortis, vel emancipationis, sed ab eo tempore, quo postea institui potest. *l. 1. §. 2. ff. d. t.* Porro actio in factum ex jure jurando perpetua est; Perpetua quoque est actio exercitoria *L. 4. §. fin. ff. de exerc. action. etiam post mortem exercitoris, licet servus navem exercuerit. d. l. 4. §. fin.* Idem in actione institoria. *l. 15. ff. de instit. action.* Ratio habetur in *L. 8. ff. eod.* Eadem ratio est in actione de in rem verso & quod jussu.

Ampliatio: Procedit etiam in extraordinariis actionibus seu

2.
Non ta-
men mox
tricenna-
les.

3.

4.
Actio
Publ.

5.
Serviana.

6.
De constit.
pecun. De
pecul.

7.
Ex jure-
jur. Exer-
citoria.

8.

*Idem in
interdi-
ctis.*

9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.

seu interdictis, hæc enim si tendant principaliter ad rei vindicationem, seu persecutionem, anno non expirant; Sic interdictum de precario post annum datur, seu perpetuum est, *l. 8. §. 7. ff. d. prec.* Interdictum de vi & vi armata, quatenus ad rei restitutionem tendit, post annum datur. *l. 3. §. 1. ff. de vi & vi armat.* Interdictum de destruendo opere contra nunciationem ædificato, post annum etiam competit. *l. 20. §. 6. ff. de nov. oper. nunciat.* Interdictum de tabulis exhibendis datur post annum. *l. 3. §. pen. ff. de tab. exhib.* itidemque interdictum de libero homine exhibendo. *l. 3. §. ult. ff. de lib. homin. exhib.* Sic pariter perpetuum est interdictum, ne quid in loco publico vel itinere fiat, *l. 2. §. 34. ff. ne quid in loco publ.* Idem obtinet in interdicto, de via publica reficienda, *l. 1. §. fin. ff. de via publ.* ut & interdicto, ne quid in flumine publico fiat, quo aliter aqua fluat, cum sit interdictum restitutorium. *l. un. §. 9. & seqq. ff. ne quid in flum. publ.* quod de reliquis quoque interdictis dicendum, quibus ad rei restitutionem agimus. Ulterius quoque remedia illa bonorum possessoria, quæ Prætor bonorum possessori concedit ad consequendam hereditatem, perpetua sunt, *pr. l. de perpet. & tempor. act.* v. g. interdictum quorum bonorum, quod legatorum, &c. Limitationis loco sit Axioma sequens.

AXIOMA II.

*Remedia
rescissoria
sunt ann.*

Quoties Remedium Prætorium rem quidem persequitur, tendit vero ad rescissionem actus gesti, toties actio est annalis.

1. **RATIO:** Quia publice intererat, litium aliquando finem esse, & actus gestos non facile resolvi; Et hæc remedia rescissoria aliquando dicuntur contra jus civile dari, per *l. 35. vers. sed cum rescissa. ff. de oblig. & action.* hoc est, per hæc remedia resolvitur actus stricto jure civili validus.

2. **Declaratio:** Per annum autem hic intelligitur annus utilis, computatis tantum diebus juridicis; cum autem computatio anni utilis non sine controversia esset, placuit Imperatori Justinia-

stinia-

stiniano, annum utilem penitus a Republica separare, & ejus loco substituere quadriennium continuum, computandum ab eo tempore, a quo annus utilis alias incipiebat, *per l. fin. C. de tempor. in integrum restit.* Quæ tamen commutatio anni in quadriennium ad alia remedia prætoria, quibus non agitur ad rescindendum actum gestum, non extendenda, uti ex axioma sequenti apparebit.

Exempla : Sic (1.) Actio rescissoria, quæ rescissa usucapione ad rem usucaptam restituendam datur, intra annum utilem tantum competit. §. 5. *I. de actionib. l. 35. in fin. pr. ff. de obl. action.* (2.) Actio Pauliana, seu potius & revocatoria, qua in fraudem creditorum alienata revocantur, annalis etiam est, & computatur annus utilis a die factæ distractionis bonorum. *L. 6. §. fin. & l. 18. §. 8. ff. que in fraudem credit.* quatenus tamen locupletior factus possessor, h. e. quatenus rei æstimatio excedit pretium, quod emtor pro illa re in fraudem alienata solvit, etiam post annum eam dari volunt, arg. *l. 10. §. pen. ff. d. tit.* Hillig. in Donell. *l. 23. c. ult. lit. DD.* (3.) Spectat huc quoque restitutio ob metum facta; & inde actio quod metus causa a Prætorè hoc nomine data, per annum utilem tantum durat, quatenus sc. ad quadruplum tendit, *per l. 14. §. 1. ff. Quod met. causa.* non quatenus persequitur rem, sic enim perpetua est; & licet Struv. *Exerc. 8. th. 22.* putet, hunc annum utilem in quadriennium continuum non mutatum, resistit tamen generalitas *l. fin. C. de tempor. in integrum restit.* Cæterum actio hæc quod metus causa, est in rem scripta. *l. 9. §. fin. ff. quod met. caus.* inde, quatenus rem persequitur, contra tertium possessorem præscribitur instar actionis realis, contra metum inferentem, instar actionis personalis. (4.) Sic quoque restitutio in integrum minorennitatem, anno utili vel quadriennio continuo petenda *d. l. fin.* Quod tempus tamen computandum ab adæpta majorennitate, & currit de momento in momentum. *l. 3. §. 3. ff. de minor.* Eadem ratio est, si civitas, vel Ecclesia, aliaque corpora pia, quæ jure minorum utuntur, ob læsionem restitui velint, juxta *l. 4. C. ex quib. caus. maj.* ubi

3.

4.

Actio rescissoria.

5.

Pauliana!

6.

7.

Quod metus causa.

8.

9.

Restitut. in integrum.

10.

17. intra quadriennium a tempore læsionis hoc facere debent, idem obtinet in majorennibus ob absentiam restituendis. (5.) Si iudicii mutandi causa res alienata, actio in factum conceditur ad interesse; quanti sc. interest alium adversarium non habere, quæ actio per annum datur, *l. 6. ff. de alien. jud. mut. caus. fact.* quod pariter de anno utili intelligit Cujacius *ad l. 14. ff. quod met. caus.*

12. *Actiones
ædilitiæ.*

Ampliatio: Procedit etiam in actionibus ædilitiis, sunt enim hæ species jurishonorarii seu Prætorii, §. 7. *I. de F. N. G. & C. l. 5. pr. vers. Prætorias autem ff. de V. O.* Hæc tamen in ædilitiarum actionum præscriptione observanda differentia, ut si contractus penitus sit resolvendus, quod fit per actionem redhibitoriam, sex mensibus solum duret actio, nisi tantum propter ornamenta detracta animal redhibendum, ubi spatium bimestre introductum, quod tempus etiam in cautione a venditore exigenda, locum habet *l. 28. ff. de Ædilit. edict.* Verum cum utile dicatur tempus hoc in *l. 19. §. fin. ff. d. t.* hinc quæritur, an & hoc quadruplicandum propter *l. ult. C. de temp. in integr. C. de restit.* quod affirmandum puto, cum hic illi tantum computandi dies, quibus experiundi potestas est, *l. 55. ff. de Ædilit. edict.* quod & fatetur Bachov. *ad Treutl. vol. 2. disp. 2. th. 2. lit. B. in f.* Hanc difficilem vero computandi rationem tollere voluit Imperator in *d. l. ult.* substituendo in genere tempus quadruplicatum, quod, quare in præsentī casu non sit admittendum, ratio obstans nulla adest.

*Prætoriam
pœnalis
est annalis.*

1.

AXIOMA III.

Quoties actio Prætoriam ex delicto & pœnam persequitur, toties est annalis.

Ratio: Quia pœna ulterius se extendere non potest, quam quousque jurisdictio ejus, qui imponit seu infligit pœnam, arg. *l. fin. ff. de jurisd.* Jurisdictio vero prætoriam annalis tantum erat. *pr. I. de perpet. & temp. action.* Et hinc omnes actiones prætoriam, quæ rei persecutionem non habent, intra annum competere dicuntur. *l. 35. princ. ff. de obl. & act.*

Exem-

Exempla : Sic (1.) actio injuriarum est annalis. *l. 5. C. de injur.* quod etiam ad actionem ad palinodiam extendit *Mev. P. 5. Actio in- Dec. 369.* sed male. vid. supra *Seçt. 1. Membr. 10. §. 50.* Sicut & *juriarum. de injuria scripta idem asserit Carpz. P. 4. Const. 46. Def. 1.* licet praxis Camera contrarium velit. *Gail. lib. 2. obs. 104.* vid. supra *Seçt. 1. Membr. 10. §. 48.* Quod si vero injuria legibus civilibus criminaliter vindicetur, vicennio demum exspirabit. arg. *l. 12. C. ad L. Cornel. de fals.* vid. sup. *memb. 2. axiom. 5.* quod contingit, si ex *L. Cornelia* agatur injuriarum, juxta *§. 8. l. de injur.* vel si propter libellum famosum actio moveatur ex *l. un. C. de famos. libellis.* (2.) Si actio bonorum raptorum, quatenus in quadruplum datur, est annalis. *l. 2. §. 13. ff. de vi bonor. raptor.* (3.) Actiones populares, quas Prætor dedit, cum pœnales sunt, ultra annum non extenduntur. *l. fin. ff. pop. action.* Sic actio de albo corrupto est annalis, quamvis aliqui hoc negent, cum ad publicam utilitatem spectet, arg. *l. 1. ff. de pop. action.* Talia vero interdicta non sunt temporaria, sed perpetua *L. 2. §. 44. ff. ne quid in loc. publ. l. 3. §. fin. ff. de liber. hom. exhibend.* Hi textus tamen non de pœnali persecutione loquuntur : Hinc quoque actio de sepulchro violato, quatenus pœnalis, anno exspirabit, cum sit prætorica & popularis *l. 3. §. ult. ff. de Sepulchro violat.* quo casu tamen hoc edictum publica lege vindicatur, quod fit in *L. 7. d. t.* eo casu 20. annis durabit. (4.) Actio quæ datur contra eum, qui exemit in jus vocatum, cum pœnalis sit, anno finitur *l. pen. §. 4. ff. ne quis eum, qui in jus voc.* (5.) Actio quæ datur contra eum, qui tempore incendii vel naufragii quid rapuit, intra annum in quadruplum datur *l. 1. pr. ff. de incend. ruin. naufr. l. 18. C. de furt.* (6.) Actio contra calumniatorem, qui sc. lucrum accepit, ut alium conveniret, in quadruplum datur intra annum *l. 1. pr. ff. de calumn.* (7.) Idem obtinet in interdictis, quatenus ad pœnam agitur, sic interdictum ne vis fiat ei, qui in possessionem missus erit, intra annum tantum competit, quia pœnale. *L. 1. §. ult. ff. ne vis fiat ei & c.* Idem in interdicto, unde vi, quod pariter annale est. *L. 1. p. 1. ff. de vi & vi arm.* Si-

mili modo interdictum quod vi aut clam, in quo posteriori interdicto annus computatur a die finiti operis in nostrum præjudicium ædificati. *d. l. 15. §. 4.*

- ^{14.} *Annus an utilis sit?* *Declaratio* : Dubium vero hoc casu est, an in actionibus prætoriiis pœnalibus annus sit continuus vel utilis? Et sane actionem vi bonorum raptorum intra annum utilem competere, ^{15.} expresse dicitur in *l. 2. §. 13. ff. de vi bonor. raptor.* De raptis quoque ex incendio, utilis annus est *l. 18. C. de furtis.* quod etiam asseritur in *l. 1. pr. ff. Si quis test. lib. esse juss.* Ergo vel adhuc hodie in talibus actionibus dies juridici computandi, vel hic annus utilis mutandus in quadriennium continuum, juxta *l. ult. C. de tempor. in integr. restit.* vid. quæ diximus ad *axiom. præc. in fin.*
- ^{16.} *Limitationes* : Fallit axioma (1.) in actione furti manifesti, *Actio furti manifesti.* quæ utut prætoria in quadruplum sit, perpetua tamen est, cum eam anno terminari absurdum existimaverit Prætor. *pr. l. de perpet. & temp. act.* cujus rei alii hanc reddunt rationem; quod furtum non a Præatore tantum vindicetur, sed partim ejus vindicta sit ex L. XII. tabul. partim ex lege decemvirali, de qua vid. *Gell. Noct. Attic. L. II. c. 18.* Alex. ab Alexandro *genialium dierum l. 6. c. 10.* vel dici posset, odio furum hoc placuisse Prætori, *arg. §. 14. Inst. de act.* (2.) Excipitur actio furti adversus nautas, caupones & stabularios, quæ quamvis honoraria sit, perpetua tamen est *l. ult. §. ult. ff. naut. caupon. & stab.* habet enim hæc actio affinitatem cum actione furti, cujus in limitatione præcedenti facta fuit mentio : (3.) Eadem ratio est in actione depositi miserabilis; hæc enim Prætoria est & in duplum *l. 1. §. 1. ff. de pos.* & tamen contra ipsum depositarium etiam post annum in duplum datur, seu perpetuo. *l. 18. ff. de pos.* (4.) Idem obtinet in actione servi corrupti, quæ prætoria pœnalis in duplum est, & tamen perpetuo competit. *L. 13. ff. de Serv. corruptio.* (5.) Excipiunt etiam actionem de effuso vel dejecto, hæc enim perpetua esse dicitur, nisi de libero homine occiso agatur, quo casu per annum datur. *L. 5. §. 5. ff. de his, qui effud. vel dejec.* quod si libero homini tantum sit nocitum, tunc si ipse læsus agat, pariter est perpetua, si alius

si alius ex populo, annalis est *d. l. 5. §. 5.* Ratio autem specialitatis, quare actiones, utut pœnales prætorix, sint perpetuæ, videtur consistere in utilitate & securitate civium, cui plenissime consultum voluit Prætor, Bachov. ad Treutl. *Vol. 1. Disp. 18. th. II. lit. B.* (6.)
 Excipitur actio doli, quæ præcise biennalis est, computatione facta ab eo tempore, quo dolus commissus, in tantum, ut nec litis contestatione perpetuetur. *L. fin. C. de dol. mal.*

AXIOMA IV.

Quoties actio petitoria ex delicto rem persequitur, eatenus est perpetua.

Ratio: Quia pœnales actiones tantum restringendas putavit Prætor, illæ vero, quæ rem persequuntur, favorabiles sunt, ideoque iniquum credidit Prætor, post annum adversarium a restitutione rei nostræ absolvere. vid. supr. *Memb. 3. ax. 1. in ration.*

Exempla: Sic omnes fere actiones prætorix ex delictis oriundæ, si ex delicto ad alterum quid pervenerit, perpetuæ fiunt. Quapropter actio de *raptis ex incendio* vel naufragio, quoad simplum etiam post annum datur. *l. 18. C. de furt.* pariter actio de *calumniæ* ratione simpli est perpetua. *l. 5. pr. ff. de calumn.* ulterius interdictum *unde vi*, licet annale sit, quatenus tamen ad alterum quid pervenit, est perpetuum. *L. 1. pr. ff. de vi & vi armat.* Porro post annum ratione simpli datur actio *quod metus causa*, præsertim, si alia actio non adsit. *l. 14. §. 1. & 2. ff. quod met. caus. l. 4. C. eod.* Ubi observandum, quod, cum hæc actio in rem scripta sit, ita ut contra quemcunque possessorem detur, licet metum non intulerit. *l. 9. §. fin. ff. quod met. caus.* illa pariter non 30. annis, sed decennio præscribatur, sicut aliæ actiones reales. *l. 3. C. d. 1.* Ulterius utut actio doli biennio expiret, si quid tamen ex dolo ad alterum pervenerit, actio in factum perpetua dabitur. *L. 28. in fin. ff. de dolo mal.* Unde in genere actionem in factum prætoriam perpetuam esse, concludunt Dd. quia ad rem ago, & non ad vindicandum aliquod delictum.

AXIOMA V.

Quoties actio de feudo instituitur, toties durat

21.
Actio do-
li.

Actio ex
delicto
rei perse-
cutor. est
perpetua.

1.

2.

3.

Actiones

*feudales
sunt tri-
cennales.*

30. annos five realis, five personalis, five ex delicto.

1. **R**atio: Quia præscriptiones actionum feudalium non ex jure Civ. seu feudali dijudicandæ. Longobardi vero, utpote præcipui consuetudinum feudalium auctores, non aliam agnoverunt præscriptionem, quam 30. annorum; ut hinc, si in textibus quibusdam juris feudalis mentio fiat longi temporis, hoc de 30. annis explicandum. Struv. in *Synt. Jur. feud. c. 18. th. 12. n. 3.* Vultej. de *feud. c. 9. n. 5.*

2. *Exempl. actionum realium:* Sic feudum ipsum 30. demum annis præscribitur. §. *Si quis per triginta 2. F. 6.* Ergo tot annis adhuc salva erit feudi vindicatio. Et quamvis Schrader de *Feud. lib. 5. cap. 4. n. 3.* in feudo b. f. emto præscriptionem 10. vel 20. annor. admittat; hoc tamen textui jam allegato contrarium est. Pariter, sicuti, quando dominus per 30. annos feudum, vasallo non contradicente, possedit, & fructus inde percepit, utile dominium acquirit. Struv. *c. 15. th. 3. n. 4.* Ita eousque vindicatio vi utilis dominii vasallo salva manet.

4. *Exempla personalium:* Circa has actiones ex contractu feudali oriundas, nullum est dubium, cum hæ etiam Jure Civ. ad 30. annos extendantur, *L. 3. C. de præscript. 30. ann.* ut hinc de feudo emto, locato, permutato, sine dubio ad 30. annos agi possit.

5. *Exempla ex delicto:* Sic omnis feloniam 30. annis expirat. Struv. *c. 15. th. 12. n. 8.* Ergo eousque actio quoque ad privandum feudum dabitur. Post 30. vero annos nec de illicita alienatione, nec de neglecta investitura agi poterit, cum dominus tanto tempore tacendo, injuriam sibi illatam remisisse censeatur; Ex quo sequitur, quamvis vasallus propter adulterium cum uxore dominii commissum, post quinquennium criminaliter puniri non possit, feudo tamen adhuc usque ad 30. annos privari queat.

7. *Limitatio prima est in actione ex Jure protimiseos seu retractus,* si scil. quis feudum in sui præjudicium extraneo venditum, revocare velit. germ. *der näher Kauff oder Einstands-Recht/* cui actioni intra annum & diem præscribitur. *2. feud. 26. §. Titius.* quod

quod temporis
tus periculis, ve
Ei in præscrip
piti et confre
Capit. 32. D
dicitur successi
videtur. Jur. Fe
Deinde l
tar; hoc casu e
Arb. quas actio
Cum enim de
cautum sit de
commune, q
senth. de Feud
præscriptionem
addita diversitat
sistit præscriba
sententia Clarif.
N. ostendo, eti
hos em Ecclesiaz
prejudicium sentit
quam si pleno d
omni jure suo in
directum re
enacta, vel inve
tatis gaudet. No
pensionem rerum ar
hoc si in feudi pla
tit. Sancta Baro ad
Feud. 6. th. 12.
Tamen limit
ne regalium, de quib
16. 16.

quod tempus currit a die scientiæ, seu ex illo tempore, quo agnatus perfecte scit, venditionem factam esse. Struv. *c. 14. th. 21. num. 3.* Et hæc præscriptio actionis causis civilibus competit, quoties vel pacto, vel consuetudine alicui jus protimiseos tributum. vid. Carpz. *P. 2. C. 32. Def. 2.* Illa vero revocatio feudi, quæ fit jure devolutæ successionis, durat per tempus ordinarium, seu 30. ann. vid. *Exam. Jur. Feud. c. 20. qu. 19.*

Deinde limitari axioma potest, si de Ecclesiæ feudo agatur; hoc casu enim quadragenariæ præscriptioni locum esse per *Auth. quas actiones C. de Sacr. Sanct. Eccles.* non paucis placuit; Cum enim de præscriptione rerum Ecclesiasticarum nihil aliud cautum sit de jure Feudali, recurrendum esse dicunt ad jus civile commune, quadragenarium tempus Ecclesiæ indulgens. Rosenth. *de Feud. cap. 6. conclus. 78. n. 7.* Verum & hic tricennariam præscriptionem obtinere, probavi in *Exam. Jur. Feud. c. 11. qu. 8.* addita diversitatis ratione, quod multum intersit, an res Ecclesiastica præscribatur qua talis, & qua Feudalis. Displicuit hæc sententia Clariss. Pagenstechero in *Irnerio Vapulante. Coition. XI. §. 6.* dicendo, etiam illum, qui utile dominium Ecclesiæ præscribit, rem Ecclesiæ præscribere: Non nego; sed id dico, minus præjudicii sentire Ecclesiam utili dominio tantum præscripto, quam si pleno dominio per præscriptionem excidat. Hoc casu omni jure suo in perpetuum privatur Ecclesia; illo casu dominium directum retinet, servitia a vasallo percipit, & hujus familia extincta, vel investituræ renovationem negligente, spe consolidationis gaudet: Non itaque, quod in *d. auth. quas actiones*, contra plenariam rerum amissionem Ecclesiæ concessum est beneficium, hoc ad jus feudi plane separatum ab allodio trahendum; consentit Schenck Baro *ad tit. 2. feud. 26. §. Si quis per 30. n. 4.* Carpz. *Disp. Feud. 6. th. 52.*

Tandem limitari potest præscriptio feudalis in acquisitione regalium, de quibus dixi in *Examine Jur. Feud. cap. 9. Quest. 25.* *De regalibus.*